

PEITSARI N PÄI VÄKODI N
ESI OPETUSSUUNNI TELMA

SISÄLLYSLUETTELO

1. PEITSARIN PÄIVÄKOTI	4
1.1 Päivähoidon visio	6
1.2 Tavoitteet lasten kanssa työskentelyyn	6
1.3 Tavoitteet aikuisten väliseen yhteistyöhön	6
1.4 Arvot	7
2. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	10
2.1 Tehtävä	10
2.2 Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet	10
3. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	11
3.1 Oppimiskäsitys	11
3.2 Oppimisympäristö	12
3.3 Työtavat	13
3.4 Perushoito oppimistilanteina	13
4. ESIOPETUKSEN YKSITYISKOHTAISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	16
4.1 Eheyttäminen	16
4.2 Keskeiset sisältöalueet	16
5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKEA ESIOPETUKSESSA	22
5.1 Esiopetuksen yleinen tuki	22
5.2 Esiopetuksen tehostettu tuki	23
5.3 Esiopetuksen erityinen tuki	24
5.4 Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa	25
5.4.1 Lapsen esiopetuksen suunnitelma osana yleistä tukea	25
5.4.2 Lapsen esiopetuksen suunnitelma tehostetun tuen aikana	25
5.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva	

suunnitelma	25
6. KASVUN JA OPPI MISEN TUKI MUODOT ESI OPETUKSESSA	26
6.1 Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki	26
6.1.1 Erityisen tuen piirissä olevan lapsen esiopetuksen järjestäminen	26
6.1.2 Pidennetty oppivelvollisuus	26
6.2 Esiopetuksen muu tuki	27
6.2.1 Yhteistyö kodin kanssa	27
6.2.2 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen	28
6.3 Yhteistyö muiden tahojen kanssa	28
6.4 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	29
6.4.1 Oppilashuolto	29
6.4.2 Turvallisuus	31
6.4.3 Salassapito	31
7. ERI KIELI - JA KULTTUURI RYHMI EN SEKÄ ERI TYI SEEN PEDAGOGI SEEN JÄRJESTELMÄÄN TAI PERI AATTEESEEN PERUSTUVA OPETUS	32
8. ARVIOINTI	33
9. ESI OPETUKSEN OPETUSSUUNNI TELMAN LAATIMINEN	34
9.1 Opetussuunnitelman laatimisen järjestelyt	34
Lähteet	35
Liitteet	

PEITSARIN PÄIVÄKODIN ESIOPETUSSUUNNITELMA

Kädessäsi on Peitsarin päiväkodin esiopetussuunnitelma. Suunnitelma perustuu Opetushallituksen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2000, määräys 64/011/2000 ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokseen 2003, määräys 42/011/2003 sekä Mikkelin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2006 ja 2011.

Mikkelin päivähoitossa annettava esiopetus tapahtuu sosiaali- ja terveystoimen alaisuudessa. Esiopetukseen haetaan keväisin kotiin lähetettävällä esiopetuskaavakkeella. Esiopetuksen työ- ja loma-ajat noudattavat pääsääntöisesti Mikkelin koulujen työaikoja. Eli syys-, jouluku- ja hiihtolomilla ei ole myöskään esikoulua.

1. PEITSARIN PÄIVÄKOTI

Peitsarin päiväkotiki on rakennettu vuonna 1979 ja laajennusosa 1990, jolloin saimme lisätilaa yhden osaston verran sekä uutuutena uimahuoneen. Päiväkotiki on alun perin rakennettu 96-paikkaiseksi, mutta ryhmät muodostetaan vuosittain tarpeen mukaan. 1.1.2007 päiväkotimme laajeni yhdellä uudella osastolla, Kujakateilla. Kujakattien osasto toimii osoitteessa Kappalaisenkatu 3 D. Kujakatit on sisarusryhmä, jossa lasten iät vaihtelevat 1-5-vuoden välillä. Vuonna 2011 lapsimäärämme on 89 lasta viidessä eri ryhmässä, esikouluryhmiä on kaksi. Henkilökuntamäärä toimintavuonna 2011-12 on 22 työntekijää lisäksi keittiössä ja siivouksessa 2 työntekijää.

Päiväkotimme on auki klo 6.30-17.00 välisenä aikana. Joustamme tarvittaessa molemmista päistä vanhempien työaikojen mukaan.

Päiväkodin päivärytmi kokonaispiirteissään. Rytmistä ei pidetä orjallisesti kiinni, vaan joustetaan eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan.

klo 6.30 päiväkotiki aukeaa ja lapsia vastaanotetaan päiväkodin salissa

klo 7.30 siirrytään omille osastoille

klo 8.00 (-8.30) aamupala, osapäivälapsilla liukuvasti (alkaen klo 8.00) tuorepala

klo 8.00 esikoulu alkaa liukuvasti, kaikki paikalla viimeistään klo 8.45

klo 9.00 esikoulua

klo 10.00 ulkoilua

klo 11.00 ruokailu

klo 12.00 esikoululaisten päivä päättyy

klo 12.15 (-14.00) lepo hetki iltapäivähoitoon jäävillä
klo 13.00-14.00 rauhallisia leikkejä salissa niillä, jotka eivät leppää
klo 14.00 välipala, jonka jälkeen vapaata leikkiä tai muuta omaehtoista toimintaa
klo 15.00-17.00 ulkoilua
klo 17.00 päiväkotit suljetaan

Päiväkotimme lapsiryhmät ovat seuraavat:

Mollikollien esikouluryhmä, jossa tänä toimintakautena on 14 esikoululaista.
Henkilökuntana työskentelevät lastentarhanopettaja Pirkko Rahikainen, lastenhoitaja Mirja Laamanen ja ryhmäavustajana Arja Kesänen.

Rytmisten esikouluryhmässä on 11 esikoululaista ja 11 5-vuotiasta. Ryhmässä työskentelevät lastentarhanopettaja Leena Heikkinen ja sosionomi (AMK) Riitta Ilanne sekä lastenhoitaja Minna Summanen ja ryhmäavustajina vuoroviikoin Riitta Ilanne ja Raija Kakriainen.

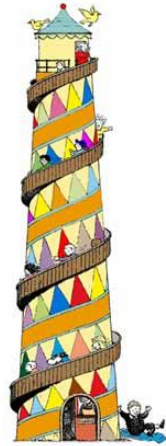
Musikattien ryhmässä touhuaa 22 3-5-vuotiasta nassikkaa. Heitä paimentavat lastentarhanopettaja Maini Tanninen, lastenhoitajat Tuula Hukka ja Tuula Asikainen sekä ryhmäavustaja Maire Pulkka.

Saundien pienkuntoutusryhmässä on 15 lasta, joiden hoidosta ja kasvatuksesta vastaavat lastentarhanopettaja Nina Kontulainen, lastenhoitajat Anne Koskinen ja Tarja Niilonen, päivähoiton avustaja Marjo Mattola sekä ryhmäavustajana Mervi Suuronen.

Kujakattien sisarusryhmässä on kirjoilla 16 lasta ikävälillä 1-5. Kujakateissa työskentelevät sosionomi (AMK) Päivi Karuvaara-Paunonen, lastenhoitajat Vilma Kärkkäinen ja Tiina Hyrkkänen sekä ryhmäavustaja Kristiina Halinen.

Päiväkodin johtajana toimii Pirkko Rahikainen ja varajohtajana Maini Tanninen.

Päiväkotimme siisteydestä huolehtii Anne Keituri. Päiväkodin keittiössä valmistavat herkullista ruokaa Sonja Torniainen sekä keittiöapulainen Anne Keituri.

1.1 Päivähoidon visio

Tarjota lasten ja perheiden tarpeista lähtevää, monimuotoista, joustavaa ja laadukasta päivähoitoa ja esiopetusta hyvässä kasvatusilmapiirissä ja toimintaympäristössä.

Henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen turvaaminen sekä vanhempien kanssa tehtävä tiivis yhteistyö (kasvatuskumppanuus, moniammatillisuus).

Työelämän muutoksiin ja vaatimukseen vastaaminen toimintatapana aluevastuinen tiimityö moduleissa ja yksiköissä sekä verkostoyhteistyö eri hallintokuntien, muiden toimintayksiköiden sekä seutukuntien kesken.

Peitsarin päiväkodissa haluamme tarjota mahdollisimman monipuolista lapsen kehitystä tukevaa toimintaa yksilöllisyys huomioiden.

1.2 Tavoitteet lasten kanssa työskentelyyn

Päiväkotimme on ollut mukana Luustoisen perhe-projektissa ja sen seurauksena kiinnitämme toiminnassamme erityistä huomiota terveelliseen ravintoon sekä riittävään liikuntaan. Haluamme toiminnallamme ylläpitää ja edesauttaa liikkumisen ilon heräämistä lapsissa sekä koko perheessä. Kiinnitämme myös erityistä huomiota hyviin tapoihin, toisten huomioon ottamiseen, erilaisuuden hyväksymiseen sekä yhteisöllisyyteen kasvamiseen. Tärkeäksi näemme myös lasten kasvattamisen omatoimisuuteen ja aktiivisiksi toimijoiksi. Annamme aikaa ihmettelyyn, kummasteluun ja tutkimiseen.

1.3 Tavoitteet aikuisten väliseen yhteistyöhön

Työntekijöiden toiminnassa kiinnitämme huomiota avoimuuteen ja ”kiistelyn kulttuurin” kehittämiseen. Kiistelyn kulttuurilla tarkoitamme sitä, että uskallamme olla eri mieltä

asioista, mutta silti rakentavalla tavalla pystymme puhumaan ja sopimaan asioista. Tärkeänä pidämme yhteisöllisyyttä työntekijöiden kesken sekä jaettua johtajuutta jolloin jokaisella työntekijällä on oikeus ja vastuu osallistua päiväkodin toiminnan kehittämiseen. Yksi tärkeä mottomme lasten kanssa touhuttaessa ja työntekijöiden kesken on huumori ja leikkimielisyys. Järjestämme yhteisiä juhlia, joihin kaikki myös aikuiset osallistuvat täysipainoisesti.

1.4 Arvot

Peitsarin päiväkodin arvot perustuvat koko Mikkelin päivähoidon arvoihin, joita ovat

- asiakaslähtöisyys
- avoimuus
- kehittämistahto
- yhteisöllisyys

Arvot ovat kaiken toimintamme lähtökohtana sekä ohjaavat käytännön toimintaamme.

Asiakaslähtöisyys

Päiväkodin asiakas on koko perhe; vanhemmille tarjoamme mahdollisuuden töihin menoon tai opiskeluun ja lapselle mahdollisuuden kokonaisvaltaiseen hoitoon, kasvatukseen ja oppimiseen omien ikätovereidensa seurassa. Pyrimme ottamaan vanhempien toiveita huomioon esimerkiksi hoitoajoissa, ruokavalioissa, yms. Vanhemmat voivat kääntyä päiväkodin henkilökunnan ja päiväkodin johtajan puoleen aina hoitosuhdetta koskevissa asioissa. Toivomme myös, että vanhemmat rohkeasti antavat palautetta päiväkodin toiminnasta yleensä. Päivähoidossa järjestetään kerran kolmessa vuodessa koko kaupungin päivähoitoa koskevat tyytyväisyyskyselyt sekä vanhemmille että lapsille. Järjestämme myös omia pienempimuotoisia kyselyjä väli vuosina. Lasten kanssa keskustelemme päiväkodilla säännöllisesti ja otamme heidän toiveitaan huomioon toimintaa suunnitellessamme.

Avoimuus

Päiväkotimme yksi tärkeimmistä arvoista on avoimuus. Pyrimme suoraan ja avoimeen palautteeseen koko päiväkodin sekä myös toistemme toimintaa kohtaan kuitenkin hyvät tavat muistaen sekä jokaisen persoonaa kunnioittaen.

Lasten kanssa toimiessa haluamme luoda sekä fyysisesti että psyykkisesti turvallisen sekä ilmapiiriltään mahdollisimman myönteisen kasvuympäristön. Aikuiset suhtautuvat lapsiin samalla kunnioituksella kuin aikuisiinkin kuunnellen ja ottaen heidän mielipiteensä huomioon. Pyrimme siihen, että lapset pääsisivät mukaan suunnittelemaan, toteuttamaan sekä myös arvioimaan toimintaamme yhdessä aikuisten

kanssa. Kyselemme lapsilta säännöllisesti toiveita sekä toteutamme toimintaamme heidän toiveidensa mukaisesti.

Toivomme, että vanhemmat antaisivat sekä myönteistä että rakentavaa palautetta toiminnastamme. Toimintamme on avointa ja jokaisella vanhemmalla on mahdollisuus tulla seuraavaan toimintaamme milloin vain. Toivomme myös, että vanhemmat toisivat omia toiveitaan, ideoitaan ja mahdollisia kehittämisehdotuksia rohkeasti henkilökunnalle tiedoksi. Tavoitteena on, että pystyisimme keskustelemaan perheiden kanssa kaikenlaisista sekä myönteisistä että myös vaikeistakin asioista. Päiväkodin henkilökuntaa sitoo vaitiolovelvollisuus, joka koskee kaikkia perheiden asioita. Joka syksy järjestämme koko päiväkodin yhteisen vanhempainillan, johon toivotaan jokaisesta perheestä osallistumista. Täällä esitellään koko henkilökunta ja myöhemmin omilla osastoilla kerrotaan tarkemmin jokaisen osaston toimintaan liittyvistä asioista.

Jokaisen lapsen tavoitteista järjestetään syksyllä yhteinen keskustelu vanhempien ja henkilökunnan kesken. Yhdessä mietitään ja luodaan ne tavoitteet ja sisällöt toiminnalle, jotka parhaiten auttavat lasta kasvamaan ja kehittymään vuoden aikana. Keväällä järjestetään arviointikeskustelu, jossa katsotaan miten vuosi on mennyt ja onko asetetut tavoitteet saavutettu.

Kehittämistahto

Päiväkotimme toiminta perustuu yhteiseen ymmärrykseen arvoista, perustehtävästä ja toiminnan tavoitteista. Henkilökunta kokoontuu joka syksy suunnittelemaan ja keskustelemaan toiminnastamme, jotta yhteinen ymmärrys ja sitoutuminen mahdollistuisi. Arvioimme toimintaamme säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi haluamme kehittää itseämme ja omaa työtämme kouluttautumalla säännöllisesti.

Päiväkodille on laadittu toiminnan ohjaukseen tuloskortit, jotka pohjautuvat koko päivähoidon tuloskortteihin ja vastaavasti koko Mikkelin kaupungin organisaatiolle laadittuihin tuloskortteihin (liite 1). Korttien aihekokonaisuudet ovat Talous, Henkilöstö ja uudistuminen, Palvelujen järjestäminen ja tuotantotavat, Asiakas ja kuntalainen sekä Vetovoimainen kaupunki ja maakunta. Tuloskortit käydään henkilökunnan kanssa läpi säännöllisesti syksyllä toiminnan alkaessa sekä kevättalvella. Keskustelussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista, mietitään toimintaa kokonaisuutena sekä mietitään yhdessä mahdollisia muutostarpeita.

Haluamme vanhemmat myös mukaan toiminnan kehittämiseen ja toivomme palautetta toiminnastamme. Jaamme säännöllisesti kotiin tiedotteita toiminnastamme ja joka osastolla on näkyvissä tiedote viikko-ohjelmasta. Toivomme, että vanhemmat lukevat näitä säännöllisesti ja pystyvät tätä kautta osallistumaan ja antamaan palautetta

toiminnastamme.

Päiväkodillamme on oma blogi-sivusto, josta löytyy jokaiselle osastolle omat sivut. Blogi-sivuilla päiväkodin työntekijät ja vanhemmat voivat kirjoitella ajankohtaisista asioista ja olla yhteydessä toisiinsa. Sivuilta löytyvät mm. osastojen viikko-ohjelmat, ruokalista sekä muuta tietoa päiväkodin toiminnasta. Jokainen vanhempi saa omat tunnukset, joiden avulla pääsee oman lapsensa osaston sivuille.

Yhteisöllisyys

Hyvin toimivassa työyhteisössä tiedonkulku toimii ja jäsenet tietävät mitä tehdään ja miksi. Asioita valmistellaan yhdessä, niistä keskustellaan ja sovitaan avoimesti.

Päiväkodissamme käydään säännöllisesti keskusteluja henkilökunnan kesken. Keskustelujen avulla saavutetaan yhteinen ymmärrys arvoista, toimintatavoista, kasvatustavoitteista ja yleensä koko päiväkodin toiminnasta. Keskustelujen tavoitteena on paitsi aukoa käsitteitä kaikille ymmärrettävään muotoon myös sitouttaa koko henkilökunta noudattamaan ja toteuttamaan käytännön toiminnassaan yhteisiä sopimuksia. Syksyllä toiminnan alkuvaiheessa kokoonnumme joku lauantai iltapäivänä tai 1-2 arki-iltana, jolloin käymme läpi yhdessä talon toimintaan liittyviä asioita. Henkilökunta kokoontuu säännöllisesti kerran viikossa viikkopalaveriin, joissa käsitellään toimintaan liittyviä ajankohtaisia asioita sekä 3-4 kertaa toimintakauden aikana ns. kasvatustalutuihin. Kaikilla henkilökunnan jäsenillä on oikeus sekä vastuu osaltaan taata päivittäisen toiminnan sujuminen sekä osallistua toiminnan kehittämiseen.

Joka osastolla käydään syksyllä lasten kanssa läpi päiväkodin toimintaan liittyviä sääntöjä sekä niitä asioita, joita kaikkien tulee ottaa toiminnassa huomioon. Osastojen ehdotuksista kootaan sitten päiväkodin ohjeet ja säännöt, joita lapset sitoutuvat noudattamaan omalla allekirjoituksellaan. Vähintään kerran kuussa aikuiset kirjaavat ylös lasten toiveita toiminnan suhteen. Näillä toimenpiteillä halutaan saada lapset mukaan osallistumaan toimintaan sekä kantamaan vastuuta paitsi omasta toiminnastaan myös toisista lapsista.

Pyrimme yhteisöllisyyteen myös muiden alueemme päiväkotien kanssa. Tarvittaessa autamme toisiamme esimerkiksi henkilöstövajetilanteissa. Käymme lähipäiväkodissa tutustumassa heidän toimintaansa erilaisten yhteisten tapahtumien puitteissa.

2. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

2.1 Tehtävä

Esiopetuksella tarkoitetaan hoidon, kasvatuksen ja opetuksen suunnittelua ja tavoitteellista kokonaisuutta, joka edistää lapsen suotuisia ja yksilöllisiä kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä ennaltaehkäisee kehityksessä mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Esiopetuksen perusta on toiminnan leikinomaisuus, eheytetty opetus sekä vertaisryhmän ja vanhempien tuki. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen pyritään toteuttamaan koulupolkuajattelua. Peitsarin päiväkodin lähikoulut ovat Peitsarin ja Lähemäen alakoulut.

Kuusivuotias oppijana:

- ◆ on itsenäistymisvaiheessa
- ◆ on aktiivinen ja utelias tutkija ja leikkijä
- ◆ on kiinnostunut uuden oppimisesta
- ◆ on tunne-elämältään ailahtelevainen
- ◆ liikkuu, pelaa, leikkii ja peuhaa mielellään
- ◆ haluaa voittaa ja olla paras
- ◆ ilmaisee itseään mielellään
- ◆ harjoittelee yhteistyötaitoja ja ryhmässä toimimista
- ◆ opettelee sietämään pettymystä
- ◆ empatiakyky kehittyy
- ◆ käsitys sääntöjen yleistettävyydestä kehittyy
- ◆ vertaisryhmä on tärkeä

2.2 Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät osaltaan jokaisen lapsen omien kehittymisen mahdollisuuksien ja oppimisedellytysten sekä myös yhteiskunnasta lähtevien tarpeiden mukaan. Esiopetuksen tavoitteena on tukea lapsen myönteistä minäkuvaa itsetunnon vahvistamisen kautta. Aikuisen vastuulla on luoda kiireetön ja positiivisella tavalla kannustava ilmapiiri. Tärkeää on, että aikuisella on aikaa kuunnella lasta ja olla aidosti läsnä lapsen maailmassa.

Tärkeää on myös kehittää lapsen oppimaan oppimisen taitoja. Esikoululainen omaksuu perustietoja, -taitoja ja valmiuksia oppimisen eri alueilta ikänsä ja edellytystensä mukaisesti. Leikin kautta oppiminen on keskeistä. Lapsi on luonnostaan utelias ja halukas oppimaan uutta. Lapsi oppii kokonaisvaltaisesti harjoitellen ja toistaen yhä uudelleen uutta asiaa. Oppimisen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat lapsen oma kiinnostus, oppimisenhalu sekä lapsen oma aktiivisuus. Haluamme omalla

toiminnallamme luoda myönteisen ilmapiirin oppimiseen ja kannustaa lapsia itse aktiivisesti kyselemään, etsimään ja kokeilemaan uusia asioita.

Kieli on vuorovaikutuksen väline, joka kehittyy vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Kieli toimii perustana kaikelle oppimiselle, ajattelulle ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Leikeillä ja saduilla on tärkeä tehtävä lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle.

Päiväkodin arjessa lasten kielen kehitystä ja sanavarastoa tuetaan päivittäisillä luku- ja satuhetkillä. Päivittäin käytössä ovat lorut, riimit, runot ja lapset saavat myös itsenäisesti tutustua erilaisiin kuvakirjoihin. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan tunteitaan ja ajatuksiaan. Lapsia rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan ja kertomaan itse omia tarinoitaan esimerkiksi sadutuksen avulla.

Tärkeää on myös ohjata lasta vastuuntuntoisuuteen, tasavertaisuuteen ja erilaisuuden hyväksymiseen. Toimiessaan vertaisryhmässä lapsi samalla harjoittelee yhteiselämän pelisääntöjä ja sitoutumista niihin. Hän sisäistää myös yleisiä hyviä tapoja ja ymmärtää niiden merkityksen osana jokapäiväistä elämää.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksessa päiväkodissamme huomioidaan lasten yksilölliset kieleen ja kulttuuriin liittyvät tarpeet. Erilaisten lasten toimiminen yhdessä lisää luonnollisella tavalla suvaitsevaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä.

Tavoitteena on myös herättää lapsessa kiinnostus luontoa kohtaan, ohjata häntä nauttimaan luonnon moninaisuudesta sekä kantamaan vastuuta sekä luonnosta että rakennetusta ympäristöstä.

3. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimiskäsitys

Esiopetuksessa oppiminen on aktiivista, aikaisemmin omaksuttuun tietoon pohjautuvaa ja siihen sisältyy lapsen omaa itsenäistä ajattelua ja ongelmanratkaisua. Uutta tietoa ei suoraan siirretä opettamalla lapselle, vaan lapsi itse rakentaa aikaisemmin omaksumiensa käsitysten ja uuden tiedon pohjalta uudet käsityksensä. Oppiminen perustuu aiempaan tietoon ja oppimiskokemuksiin. Toimiessaan vuorovaikutuksessa vertaisryhmässä lapset oppivat toisten kanssa ja toisiltaan.

3.2 Oppimisympäristö

Esiopetuksen oppimisympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Oppimisympäristössä on keskeistä opettajan ja lapsen välinen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus, erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät. Lapsikeskeisyys esiopetuksessa edellyttää ohjaavaa kasvatusta, jossa aikuinen asettaa lapselle rajoja ja lapseen kohdistetaan odotuksia ja vaatimuksia. Hyvä oppimisympäristö herättää lapsessa uteliaisuuden, mielenkiinnon ja oppimismotivaation. Se tukee myös lapsen aktiivisuutta sekä itseohjautuvuutta.

Vaikka Peitsarin päiväkoti on tiloiltaan iso, pyrimme siihen, että ympäristö olisi viihtyisä ja turvallinen. Toivomme, että ympäristö herättäisi oppimisenhalun ja uteliaisuuden uutta kohtaan, innostaisi kokeiluun ja kannustaisi lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään.

Lapsilla on oman osaston tilojen lisäksi käytössään yhteiset tilat, joissa he voivat antaa mielikuvituksen lentää ja toteuttaa omia ideoitaan. Osastoissa välineet ja materiaalit ovat lasten ulottuvilla niin, että he voivat vapaasti käyttää tarvikkeita ja työvälineitä omissa touhuissaan sekä myös oppia huolehtimaan niistä.

Iso sali talon sydämessä tarjoaa oivan paikan lasten leikeille, jumppa- ja musiikkihetkille sekä tilan yhteisten juhlien ja tapahtumien pitoon. Saliin on siirretty päiväkodin liikuntamateriaalia, jotka ovat lasten vapaassa käytössä.

Uudistettu päiväkodin piha on laaja ja monimuotoinen tarjoten näin lapsille oivan mahdollisuuden seikkailuun, vapaaseen liikuntaan ja leikkiin. Lähimetsä tarjoaa myös hyvät mahdollisuudet retkeilyyn, luonnon havainnointiin ja tutkimiseen sekä luonnosta nauttimiseen. Lähiympäristöstä löytyvät sekä hiihtomaastot että luistelukentät.

Hyvä psyykkinen oppimisympäristö muodostuu positiivisesta ilmapiiristä, johon jokainen työntekijä vaikuttaa. Tärkeää on, että aikuisilla on aikaa kuunnella jokaista lasta ja olla aidosti läsnä lapsen maailmassa. Aikuisen vastuulla on luoda kiireetön ja positiivisella tavalla kannustava ilmapiiri. Tärkeäksi koemme myös suvaitsevaisuuden ilmapiirin mottona annetaan kaikkien kukkien kukkia tavallaan. Aikuiset itse toimivat myös mallina lapsille vuorovaikutuksesta ja suhtautumisesta toisiin ihmisiin.

Hyvässä sosiaalisessa oppimisympäristössä korostuu hyvä, läheinen vuorovaikutus sekä lasten että lasten ja aikuisten kesken. Yhteisöllisyyden kasvaen päiväkodissa opitaan

yhdessä kantamaan vastuu asioiden sujumisesta sekä yhdessä kantamaan vastuuta toinen toisistamme.

3.3 Työtavat

Esiopetuksessa opettajan tehtävä on tukea oppimista sekä ohjata lasta tiedostamaan oma oppimisensa ja havaitsemaan, että hän voi myös itse vaikuttaa onnistumiseensa oppimisessa. Lasta ohjataan oppimaan, kokeilemaan, tutkimaan, osallistumaan aktiivisesti, hankkimaan itse tietoa sekä ratkaisemaan ongelmia itsenäisesti vuorovaikutuksessa aikuisten ja vertaisryhmän kanssa. Lapsen omien tutkimusten lähtökohtana ovat hänen omaan elinympäristöönsä läheisesti liittyvät ilmiöt ja tapahtumat sekä niistä saadut kokemukset.

Esiopetuksen työskentely perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan, joka edistää myös lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uuden oppimiseen. Toiminnassa huomioidaan lapsen tarve oppia mielikuvituksen ja leikin kautta.

3.4 Perushoito oppimistilanteina

Esiopetuksessa myös perushoitotilanteet ovat tärkeitä oppimisen kannalta ja tavoitteena on, että lapsi kokisi ne turvallisina ja kannustavina. Lasta kannustetaan itsenäisyyteen ja omatoimisuuteen ikätaso huomioiden myönteisen vuorovaikutuksen keinoin. Näitä perushoitotilanteita päiväkodissa ovat mm. päiväkotiin tulo- ja poislähtö, ulkoilu, pukeminen/riisuminen, hygienia, päivittäinen lepo ja ruokailutilanteet.

Esiopetuspäivä Peitsarin päiväkodissa alkaa klo 8.00 ja loppuu klo 12.00. Esiopetus on kaikille maksuton. Esiopetuksen lisäksi lapsi saattaa tarvita osapäivähoitoa joko aamulla ennen esiopetusta tai iltapäivällä esiopetuksen jälkeen. Päivittäinen hoitoaika voi olla viisi tuntia, jolloin peritään osapäivämaksu (60 % kokopäivämaksusta). Jos hoitoaika on yli viisi tuntia, peritään hoidosta kokopäivämaksu.

Toiveenamme on, että esikoululaisen tuo ja hakee esiopetuksesta täysi-ikäinen henkilö. Jos vanhemmat haluavat, että esikoululainen kulkee matkat yksin tai ala-ikäisen saattajan kanssa, on asiasta sovittava joka kerta erikseen esikoulun työntekijöiden kanssa. Esikoululaiset ovat oikeutettuja ilmaiseen koulukyyditykseen, jos lähiesikoulun ja kodin välinen matka on yli 3 km. Oikeus koskee vain niitä lapsia, jotka tulevat aamulla suoraan esiopetukseen tai lähtevät esiopetuksesta suoraan kotiin.

Päivähoitoon tulo- ja lähtötilanteet ovat tärkeitä hetkiä vanhempien ja työntekijöiden tapaamisen ja kuulumisten vaihtamisen kannalta. Toivomme, että vanhemmat saattavat

lapsensa henkilökunnan luokse aina esiopetukseen/hoitoon tultaessa. Näin lapsi saa henkilökohtaisen vastaanoton ja tuntee olevansa tervetullut. Vanhemmilla ja työntekijöillä on myös mahdollisuus vaihtaa kuulumisia ja tiedonantoja. Aamulla heti päiväkodin auettua lapset vastaanotetaan päiväkodin salissa, jossa lueskellaan, leikitään ja aloitetaan päivä rauhallisessa ilmapiirissä. Omille osastoille siirrytään klo 7.30 jälkeen, jolloin joka osastolle tulee viimeistään oma työntekijä.

Myös poislähtötilanteissa on hyvä, jos vanhemmat ovat yhteydessä työntekijöihin ja saavat näin tietoa lapsen päivän kulusta ja tapahtumista. Itäpäivisin kaikki lapset ovat yhdessä päiväkodin pihalla ja paikalla ei välttämättä ole oman osaston työntekijöitä. Myös silloin on ehdottoman tärkeää, että poislähdöstä ilmoitetaan paikalla olevalle työntekijälle. Lapsille on annettu ohjeet, että päiväkodin portista ei saa lähteä ulos ennen kuin vanhempi on antanut siihen luvan. Vanhempien on myös hyvä huolehtia siitä, etteivät lapset juokse pihalta parkkipaikalle, jossa liikkuu paljon autoja.

Päiväkodissa kiinnitetään huomiota lasten hygienian hoitoon. Lapsia kannustetaan omatoimisuuteen ja annetaan mahdollisuus itse harjoitella siisteyskasvatukseen ja hygienianhoitoon liittyviä asioita. Kädet pestään aina kun tullaan päiväkotiin. Tällä toimenpiteellä yritetään hillitä tartuntatautien leviämistä. Vastaavasti olisi hyvä pestä kädet myös tultaessa päiväkodista kotiin. Kädet pestään päiväkodilla myös aina ennen ruokailua ja tietysti aina tarpeen tullen. Jokaisella lapsella on oma pyyhe, joka vaihdetaan säännöllisesti pari kertaa viikossa. Päiväkodissa ei harjata hampaita ja toivommekin, että kodeissa huolehditaan hampaiden pesusta aamuin illoin. Ruokailun jälkeen lapset saavat päiväkodilla xylitolipastillin.

Pukemis- ja riisumistilanteista tehdään kiireettömiä, jolloin lapsi saa rauhassa harjoitella ja oppii asteittain omatoimisuuteen. Aikuiset auttavat ja kannustavat lasta tarvittaessa, mutta oman yrityksen kautta lapset saavat onnistumisen kokemuksia. Lapsia opetetaan myös huolehtimaan itse omista vaatteistaan ja esimerkiksi oman lokeron siisteydestä. Lapset ulkoilevat joka säällä, joten päiväkodissa on hyvä olla sään mukaiset vaatteet. Kuravaatteet, varavaatteet, jumppa-asut, uintivehkeet yms. voi säilyttää päiväkodilla niille varatuissa paikoissa. Lapset käyttävät sisällä sisätossuja. Jotta vaatteet eivät menisi sekaisin, vanhemmat nimikoivat ne.

Ulkoilutilanteet on varattu lasten omaehtoiseen toimintaan. Ulkoilemme lähes joka päivä sillä raitis ilma ja vapaa omaehtoinen toiminta paitsi edistävät lasten terveyttä tarjoavat myös tilaisuuden monipuolisiin leikkeihin ja liikuntaan. Vanhemmat huolehtivat siitä, että lapsilla on sään mukainen varustus päällään. Päiväkodin

laaja piha on kaikkien osastojen käytössä. Aikuiset valvovat ja huolehtivat lasten turvallisuudesta leikkien aikana. Lasten kanssa keskustellaan etukäteen ulkoiluun liittyvistä säännöistä. Lapset saavat vapaasti käyttää ulkoiluun tarkoitettuja leikkivälineitä, mutta jokaisen velvollisuus on siivota leikin loputtua tavarat oikeille paikoille. Sama sääntö koskee myös kotiinlähtötilanteita.

Lapset saavat päiväkodissamme terveellistä ja monipuolista ruokaa, jota valmistetaan päiväkodin omassa keittiössä. Ruokailutilanteet toimivat myös opetustilanteina, joissa lapset oppivat hyviä tapoja, omatoimisuutta ja tutustuvat erilaisiin ruokiin. Aikuiset toimivat osastoissa esimerkkiruokailijoina ja omalla esimerkillään kannustavat lasta tutustumaan erilaisiin makuihin sekä opettavat oikeat ruokailutavat. Lapset toimivat ruokailussa itsenäisesti; ottavat ruokaa itse valitsemansa määrän, voitelevat voileivän ja kaatavat juoman itse. Päiväkodissa ei ole syömispakkoa, mutta periaatteemme on, että kaikkea maistellaan. Jokaisella lapsella on oma paikka ruokapöydässä ja jokaisen velvollisuus on huolehtia omalta osaltaan ruokarauhasta ja kiireettömästä ilmapiiristä. Keittiöhenkilökunta huolehtii ruuan terveellisyydestä ja monipuolisuudesta. Päiväkodissa käytetään kiertävää kuuden viikon ruokalistaa, jossa toteutuu monipuolinen ravinto. Jos lapsella on allergioita jotka vaativat erillistä ruokavaliota, on vanhempien tiedotettava siitä päiväkodin henkilökunnalle ja tarvittaessa toimitettava siitä lääkärintodistus.

Päivittäinen lepohetki on lapsen kehityksen kannalta välttämätön. Se suo lapselle mahdollisuuden rauhoittumiseen, aikaan omille ajatuksille ja mielikuvitukselle. Koko päiväkotirauhoittuu klo 12 jälkeen. Lepohetkellä aikuinen lukee satuja, kuunnellaan rauhoittavaa musiikkia ja unohdetaan vähäksi aikaa päivän touhut. Lapsilla on mahdollisuus levätä klo 14 saakka, mutta jos uni ei tule, voi nousta ylös klo 13 alkaen.

Jotta kaikilla olisi kuitenkin mahdollisuus lepoon, lapset ottavat tänä aikana rauhallisia leikkejä omalla osastolla tai päiväkodin salissa.

Myös lapsella on oikeus lomaan, niinpä vanhemman loma-aika on myös lapsen loma-aikaa!

4. ESIOPETUKSEN YKSI TYI SKOHTAISET TAVOITTEET JA SI SÄLLÖT

4.1 Eheyttäminen

Esiopetus pohjautuu opetuksen eheyttämiseen. Eheyttävä opetus muodostuu kokonaisuuksista, jotka liittyvät toisaalta lapsen elämänpiiriin ja toisaalta lapsen maailmankuvaa laajentaviin ja täsmentäviin sisältöihin. Eheyttämisen monimuotoisuus ilmene siten, että eri tieteenalat otetaan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon ja niitä tarkastellaan osana kulloinkin valittua kokonaisuutta. Teemakokonaisuuksien valinnassa pyritään löytämään lapsille merkitykselliset asiat ottamalla heidät mukaan teemojen suunnitteluun.

4.2 Keskeiset sisältöalueet

Kieli ja vuorovaikutus

Äidinkieli on välttämätön lapsen oman kehityksen sekä kulttuurisen osaamisen ja tiedon välittämisen kannalta. Äidinkieltä tarvitsemme kaikessa toiminnassamme sekä vuorovaikutuksessa ympäristömme kanssa.

Kielellistä tietoisuutta kehitetään leikin, aktiivisen puhumisen, kuuntelemisen, luovan ilmaisun, lukemisen, kirjoittamisen ja monipuolisen kirjallisuuden avulla.

Kuuntelemisen taito on tärkeä taito. Se lisää keskittymistä sekä helpottaa annettujen ohjeiden vastaanottamista sekä ymmärtämistä. Vuorovaikutuksessa toisten lasten sekä aikuisten kanssa lapsi oppii odottamaan puheenvuoroa, keskustelemaan ja tuottamaan itse omaa puhettaan.

Leikin, sadun, musiikin ja teatterin avulla johdattelemme lapsen mielikuvituksen rikkaaseen maailmaan. Esimerkiksi saduttamisen keinoin lapsi pääsee itse tuottamaan omaa puhetta ja häntä rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen. Kielellä leikkiminen, lorut, riimit, runot, sadut ja kertomukset rikastuttavat lapsen sana- ja käsitevarastoa.

Kielellisen tietoisuuden kehittyessä lapsi kiinnostuu myös itse lukemisesta ja kirjoittamisesta. Hän oppii ymmärtämään, että puhuttu kieli voidaan muuttaa kirjoitukseksi ja kirjoitettu kieli puheeksi.

Esikouluikäisen lapsen kielellistä tietoisuutta vahvistetaan mm. sanojen rytmittämällä, kirjaimiin tutustumisella ja sanahahmojen tunnistamisella. Opitaan

oikea lukusuunta, kuunnellaan kirjainten äänteitä ja lasta tuetaan yksilöllisen lukutaidon kehittämisessä. Harjoitellaan lukemisen valmiuksia.

Esikoululaisilla on toimintavuonna 2011-12 äidinkieliessä käytössään Pikkumetsän esiopetus harjoitusvihko.

Matematiikka

Matematiikkaa on kaikkialla. Matematiikka on todellisuuden tutkimista, asioiden ja ilmiöiden vertaamista. Leikkiessään lapsi rakentelee, hahmottaa, vertailee, mittaa, luokittelee, laskee ja ratkaisee erilaisia ongelmia. Näin hän saa omakohtaisia konkreettisia matematiikan kokemuksia ja elämyksiä ja sitä kautta herää kiinnostus ja tutkimisen halu matematiikkaa kohtaan. Oppiminen tapahtuu myönteisessä, ja turvallisessa ilmapiirissä, jossa lapsella on oikeus erehtyä ja kokeilla uudelleen.

Oppimisessa hyödynnetään erilaisia arjen tilanteita kuten erilaisten pelien pelaamista. Pelien avulla lapsi tutustuu numeroihin sekä laskemiseen. Lapset luokittelevat ja vertailevat esineitä värin, muodon, koon ja määrän mukaan. He oppivat uusia käsitteitä kuten enemmän, vähemmän, isompi ja pienempi. Esikouluikään mennessä lapsi oppii yhdistämään lukumäärän ja numeron vastaavuuden.

Lasten kanssa tutustutaan geometrisiin peruskäsitteisiin kuten ympyrä, kolmio, neliö ja suorakulmio. Mittaamista harjoitellaan ympäristön esineillä käyttäen hyväksi mm. oman kehon mittasuhteita.

Esikouluikäiset lapset tutustuvat myös numeromuotoihin, kymmenjärjestelmään sekä suorittavat helppoja yhteen- ja vähennyslaskuja. Ajankäsitettä käydään läpi päivittäin tutustumalla eri aikamääreisiin kuten vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi ja kello. Toimintavuonna esikoululaisilla on oppimisen tukena matematiikassa Pikkumetsän esiopetus harjoitusvihko.

Etiikka ja katsomus

Eettisen ja uskontokasvatuksen periaatteista sovitaan jokaisen perheen kanssa erikseen. Otamme toiminnassamme huomioon eri uskontokuntiin kuuluvat lapset ja he eivät osallistu vanhempien niin halutessa seurakunnan järjestämään toimintaan.

Sisältöalue jakaantuu

- eettisen kasvatuksen
- kulttuurisen katsomuskasvatuksen ja
- uskontokasvatuksen kokonaisuuksiin.

Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on kaikille yhteistä. Tavoitteena on perusturvallisuuden ja luottamuksen luominen. Lapsi oppii toimimaan yleisesti hyväksytyjen sääntöjen mukaan. Joka syksy lasten kanssa mietitään päiväkodin yhteiset säännöt ja lapset sitoutuvat noudattamaan niitä omalla allekirjoituksellaan.

Tavoitteena on, että lapsen itsetunto kehittyy. Hän oppii ymmärtämään oman toimintansa merkityksen muille ihmisille ja ympäristölle. Lapset oppivat erottamaan oikean ja väärän sekä ottamaan vastuun omasta toiminnastaan. Lapset oppivat myös hyvät käytöstavat.

Uskontokasvatus nivotaan eri aihekokonaisuuksiin. Sitä toteutetaan yhdessä seurakunnan kanssa esim. käydään kirkossa, pyhäkouluhetket päiväkodissa jne. Seurakunta järjestää esikoululaisille keväisin tutustumiskäynnin tuomiokirkkoon.

Lapset saavat kristillisen elämän ja kasvatuksen perustiedot. Tutustumme käsitteisiin hyvä-paha, oikein-väärin ja anteeksi pyytäminen ja antaminen. He oppivat myös kirkolliset juhlapyhät sekä niihin liittyvät traditiot.

Kulttuurinen katsomuskasvatus on kaikille yhteistä ja tavoitteena on, että lapsi oppii tuntemaan ja arvostamaan oman alueensa kulttuuri- ja luontoperintöä. Lapsi oppii myös hyväksymään erilaisia vakaumuksia ja suhtautumaan niihin kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti.

Ympäristö- ja luonnontieto

Lapsi oppii kunnioittamaan ja varjelemaan luontoa ja elämää ympärillään. Samalla hän oppii kokemisen, tekemisen ja leikin kautta olevansa osa sekä rakennettua että rakentamatonta ympäristöä.

Lapsi oppii omilla valinnoillaan vaikuttamaan ympäristön kulumiseen tai säilymiseen. Totutaan päivittäisessä toiminnassa kierrättämiseen ja luonnonvarojen säästeliääseen käyttämiseen esim. vesi.

Kiinnitetään huomiota myös ympäristön esteettisyyteen. Lapsi havaitsee ympäristön kauneuden ja oppii omilla toimillaan vaikuttamaan sen säilymiseen.

Tutustutaan kotiseudun historiaan ja omiin juuriin retkien, kirjallisuuden, näyttelyjen ym. avulla. Lasten vanhemmat ja isovanhemmat osaltaan johdattelevat lapset menneisiin tapahtumiin kertomusten ja esineiden avulla Päiväkotimme "kummivanhainkotina" toimii lähistöllä oleva Pappilanpuiston palvelutalo. Päiväkotiryhmät vuorollaan vierailevat säännöllisesti ilahduttamassa vanhuksia ja tutustumassa eri-ikäisiin ihmisiin.

Perehdytään ihmiseen ja hänen elämänkaareensa lähtien oman kehon tuntemuksesta. Lapsia kasvatetaan kansainvälisyyteen, tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen erilaisuutta kohtaan. Näin lapsi perehtyy nyky-yhteiskunnan toimintaan.

Tutkitaan vuodenaikojen vaihtelun vaikutusta luontoon ja ihmisiin esim. tarkkailemalla lämpötilan vaihteluita ja niiden vaikutuksia kasveihin, eläimiin ja ihmisiin. Opitaan löytämään luonnon kauneus eri vuodenaikoina.

Ympäristö- ja luonnontieto kulkee varhaiskasvatuksen päivittäisessä toiminnassa mukana havainnointina, erilaisina tutkimuksina ja toimintatapoina.

Terveys

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä sekä sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Lapsella on oikeus yksilöllisyyteen, terveeseen itsetuntoon ja myönteisen minäkuvan kehittymiseen sekä fyysiseen ja psyykkiseen loukkaamattomuuteen. Tavoitteena on, että esiopetus osaltaan takaa lapsen kokonaisvaltaisen kehittymisen.

Tavoitteena on myös, että lapsi osaltaan oppisi itse huolehtimaan omasta terveydestään ja turvallisuudestaan. Lapsia ohjataan huolehtimaan päivittäisestä

hygieniastaan. Lasten terveellisiä ruokatottumuksia tuetaan ja lasta ohjataan hyviin ruokailutapoihin. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan myös huolehtimalla työn, levon ja virkistymisen välisestä tasapainosta.

Päiväkotimme on ollut mukana Luustoisien perhe-projektissa toimintavuosina 2006-07. Projektin vetäjänä toimi Osteoporoosiliitto. Projektin tavoitteena oli aktivoida 3-6-vuotiaita lapsia ja heidän vanhempiaan omaksumaan liikunnalliset ja terveet elämäntavat, jotka säilyvät läpi elämän. Tavoitteena oli antaa perustietoutta lasten luuston terveestä kasvusta ravinto- ja liikuntatietouden avulla. Lasten kanssa leivomme, teemme salaattia yms. vähintään kerran kuukaudessa säännöllisesti.

Fyysinen ja motorinen kehitys

Päivittäinen monipuolinen liikunta on välttämätöntä lapsen tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja terveydelle. Nykysuositusten mukaan lasten tulisikin liikkua vähintään kaksi tuntia päivässä, jotta esimerkiksi lihaksisto ja luusto saisi tarpeeksi harjoitteita. Päiväkoti vastaa tarpeesta osaltaan, mutta liikkuminen yhdessä perheen kanssa on tärkeää ja luo perustan liikunnallisen elämäntavan kehittymiselle lapsuudesta lähtien aina aikuisikään asti.

Liikunta vaikuttaa lapsen motoristen taitojen lisäksi kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Ohjatun liikunnan lisäksi lapselle tarjotaan mahdollisuus omaehtoiseen liikuntaan ja leikkiin. Päiväkodin liikuntavälineet ovat lasten vapaasti saatavilla ja käytössä päiväkodin salissa.

Sisäliikunta käsittää perusliikuntaa (välineitä apuna käyttäen ja ilman), satujumppaa, musiikkiliikuntaa, vesileikkejä, rentoutusharjoituksia, erilaiset pelit ja leikit. Läheisen Peitsarin koulun sali on päiväkotimme käytössämme kerran viikossa oman salin ohella. Päiväkodilla on oma pieni vesiallas, jossa lapset saavat totutella veden lumoihin. Esikoululaiset suorittavat esikouluvuotensa aikana myös uimakoulun uimahallissa. Teemme yhteistyötä myös eri urheiluseurojen kanssa mm. Wisu-areena on päiväkodin käytössä sopimuksesta.

Ulkoliikunta käsittää ulkoliikuntaleikkejä, kuvasuunnistusta sekä liikuntaa luonnossa mm. retkien yhteydessä. Syksyllä harjoitellaan monipuolisesti eri yleisurheilulajeja ja järjestetään koko päiväkodin yhteiset Olympialaiset. Talvella nautitaan hiihdon ja luistelun hurmasta ja esikoululaisille järjestetään hiihto- ja luistelukoulut. Keväällä esikoululaisten kanssa harjoitellaan myös liikenteessä liikkumista esikoululaisten yhteisellä pyöräretkellä.

Taide ja kulttuuri

Taide- ja kulttuurikasvatuksen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuus monipuolisiin elämyksiin ja luovaan omaan toimintaan, jossa korostuu tekemisen ilo. Imapiiri oppimisympäristössä on turvallinen ja kannustava, jolloin lapsen luottamus omiin taitoihin kasvaa.

Erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja työskentelytapoja käyttämällä (piirtäminen, maalaaminen, tekstiilityöt, tekninen työ) lapsi saa tekemisen iloa. Samalla edistetään kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä: mm. eri aistien monipuolinen käyttö sekä motoristen taitojen kehittyminen käyttäessä erilaisia työvälineitä. Lapsi kokee myös mielihyvää ja työn arvostusta esim. töiden näyttävän esillepanon ja töistä järjestettyjen näyttelyiden kautta. Lapsi oppii myös itse arvostamaan omaa työtään.

Lapsia opetetaan myös arvostamaan käsityötaidollista osaamista, joka näkyy ympäristössä olevissa esineissä, rakennuksissa, teksteilleissä yms.

Musiikkikasvatuksen yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on musiikinrakkauden herättäminen. Tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista oppimista sekä kasvamista musiikin avulla. Musiikin maailmaan lapset pääsevät kuuntelun ja musiikin itse tuottamisen avulla. Musiikkihetkillä käytetään apuna kaikkia musiikin tuottamisen keinoja: äänenkäyttö ja laulaminen, liike ja tanssi, soittaminen ja kuuntelu. Lapset tutustutetaan erilaisiin musiikkisuuntauksiin ja lauluihin aina kansanmusiikista nykymusiikkiin. Lapset tutustuvat erilaisiin soittimiin ja pääsevät niiden avulla ilmaisemaan itseään. Lapsille annetaan mahdollisuus sekä ohjattuun että improvisoituun liikkeeseen ja tanssiin. Lapsille tarjotaan myös mahdollisuus eläytyä musiikkiin kuuntelun avulla, myös hiljaisuus on musiikkia!

Draaman avulla on mahdollisuus paitsi vahvistaa itsetuntoa myös vahvistaa kielellistä ilmaisua ja äänenkäyttöä sekä rohkaista fyysistä kokonaisilmaisua. Lapsia kannustetaan myös ilmaisemaan tunteitaan ja eläytymään erilaisiin rooleihin. ja itsensä likoon laittamista. Lapsille annetaan mahdollisuus erilaisiin roolileikkeihin, nukketeatterin ja näytelmien esittämiseen sekä katsomiseen.

Oman luovan toiminnan lisäksi lapsille tarjotaan mahdollisuus taiteen nauttimiseen myös muiden esittämänä. Tutustumme lasten kanssa esimerkiksi taidemuseon näyttelyihin sekä osallistumme erilaisiin työpajoihin. Taidemuseosta on mahdollisuus myös lainata päiväkodille erilaisia näyttelyitä ja työpajoja. Käymme katsomassa teatterin sekä eri harrasteryhmien esittämiä näytelmiä. Musiikillisia elämyksiä saamme kaupungissa järjestettävissä erilaisissa konserteissa.

Mediakasvatus

Mediakasvatuksen päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Mediataitoja harjoitellaan sekä viestien vastaanottajana että tuottajana.

Tavoitteena on, että lapsi oppii ilmaisemaan itseään monipuolisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää ja käyttämään viestintävälineitä. Lapsi oppii tulkitsemaan kuvaa, ääntä ja puhetta sekä suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin: mikä on totta – mikä tarua.

Keinoina mediakasvatuksessa ovat valokuvaaminen ja videointi. Tutustutaan erilaisiin kuviin ja niiden tulkintaan: taidekuvat, tiedottavat kuvat, mainoskuvat, sarjakuvat jne. Tutustutaan myös erilaisiin teksteihin ja tuotetaan itse tekstejä ja tarinoita mm. oma lehti.

5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKEA ESIOPETUKSESSA

Työskentelyn ja tuen perustana esiopetuksessa ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta edistävät tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Työskentely on leikinomaista, lapsen kehitystasosta lähtevää ryhmä- ja yksilöohjausta. Ensisijaisena tavoitteena on myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittyminen tasavertaisena ryhmän jäsenenä.

Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin saatavaan tukeen kasvuun ja oppimiselleen sekä oppimisvalmiuksien kehittämiseen. Esiopetuksessa otetaan huomioon monenlaiset oppijat ja oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä lasten kulttuurista. Erityistä huomiota kiinnitetään tuen tarpeen arviointiin lapsella, jonka perusopetuksen aloittamista on siirretty vuotta myöhemmäksi.

5.1 Esiopetuksen yleinen tuki

Jokaisella lapsella on oikeus saada laadukasta esiopetusta ja ohjausta ja tukea kasvuun ja oppimiseen kaikkina esiopetuksen työpäivinä. Opettaja vastaa esiopetusryhmän ja sen jokaisen lapsen erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta esiopetuksessa. Tätä edesauttaa yhteistyö huoltajien, toisten opettajien, muun varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä eri asiantuntijoiden kesken. Opettajan tehtävänä on ohjata ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää kasvua ja oppimista. Erityisesti kiinnitetään huomiota lapsen oppimisen

valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistamiseen kaikissa työskentelytilanteissa.

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opettaja laatii syksyllä yhdessä lasten ja huoltajien kanssa tavoitteet esiopetusvuodelle kunkin lapsen yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Jokaisen lapsen tavoitteet esiopetusvuodelle kirjataan ylös lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan (liite 2) yhdessä opettajan ja vanhempien kanssa.

Tarvittaessa esiopetuksessa voidaan käyttää myös erityislastentarhanopettajan sekä avustajan työpanosta keinona vastata koko ryhmän tai yksittäisen lapsen tuen tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä.

5.2 Esiopetuksen tehostettu tuki

Jos lapsi tarvitsee oppimisessaan säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, annetaan hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti tehostettua tukea. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen aikana korostuu erityislastentarhanopettajan antaman tuen, lapsen yksilöllisen ohjauksen, joustavien ryhmittelyjen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys. Lapsi voi myös saada avustajan tukea.

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon (liite 3), jonka esiopetuksen opettaja tai opettajat yhdessä laativat lapselle. Pedagogisessa arviossa kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla ratkaisuilla lasta tulisi tukea.

Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyminen

Jos lapselle on varhaiskasvatuksessa laadittu toiminta- ja kuntoutussuunnitelma, ryhmän lastentarhanopettaja vastaa pedagogisen arvion laatimisesta esiopetusta edeltävänä keväänä, ennen kuntoutussuunnitelman toteutumisen arviointikeskustelua. Arvion laatimisen jälkeen järjestetään yhteisneuvottelu, johon osallistuvat ryhmän lastentarhanopettaja, vanhemmat, tuleva esiopettaja, erityislastentarhanopettaja ja

mahdolliset muut lapsen asioissa työskentelevät asiantuntijat. Tässä moniammatillisessa yhteisneuvottelussa päätetään tehostetun tuen tarpeesta esiopetuksessa. Jos lapsi siirtyy tehostettuun tukeen, päätös kirjataan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan ja tehostettu tuki alkaa esiopetuksen alkaessa elokuussa.

Tehostettuun tukeen siirtyminen esiopetuksen aikana

Esikoulun opettaja seuraa ja arvioi lasten kasvua ja oppimista pitkin esikouluvuotta keskustellen yhdessä vanhempien ja erityislastentarhanopettajan kanssa. Jos näyttää siltä, että lapsi ei saavuta esiopetuksen tavoitteita yleisen tuen avulla, voidaan hänelle laatia pedagoginen arvio myös kesken esikouluvuoden. Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisessa yhteisneuvottelussa ja sen laatimisesta vastaa ryhmän opettaja. Jos päädytään tehostettuun tukeen, se kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan ja tehostettu tuki alkaa välittömästi.

Tehostetun tuen piirissä olevan lapsen siirtyminen alkuopetukseen

Lapsen siirtyessä kouluun tehostetun tuen mahdollista jatkotarvetta arvioidaan esiopetusvuoden keväällä yhteisneuvottelussa. Esiopettaja vastaa yhteisneuvottelun koollekutsumisesta. Yhteisneuvotteluun osallistuvat huoltajat, kelto ja lapsen asioissa mukana olevat asiantuntijat sekä tuleva koulun opettaja ja tarvittaessa koordinoiva erityisopettaja.

5.3 Esiopetuksen erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Syynä voi olla lapsen vamma, sairaus, toimintavajavuus tai kasvuympäristöön liittyvät riskitekijät. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä joko ennen esiopetusvuoden alkua tai sen aikana. Psykologisen ja lääketieteellisen arvion perusteella tehdään esitys erityisen tuen tarpeesta. Päätöksen valmistelusta vastaa kelto, joka huolehtii huoltajien kuulemisesta kirjallisesti sekä tarvittaessa pedagogisen selvityksen (liite 4) laatimisesta. Pedagogisen selvityksen laatimista varten hankitaan tietoa lapsen oppimisen etenemisestä, lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja sen vaikutuksista sekä lapsen kokonaistilanteesta.

5.4 Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa

5.4.1 Lapsen esiopetuksen suunnitelma osana yleistä tukea

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma on suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja esiopetuksessa tarvittavista järjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta (liite 2). Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva, kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Se laaditaan kaikille päivähoiton esiopetukseen osallistuville lapsille.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa esiopetusvuoden syksyn aikana. Siihen kootaan lapsen, vanhempien ja opettajan esille tuomia ajatuksia, odotuksia ja tavoitteita. Oppimissuunnitelma on lapsen toiminnan ja arvioinnin perusta esiopetusvuoden aikana. Sen laatimisessa voidaan käyttää apuna oppimissuunnitelmassa olevia liitteitä (lapsen ajatuksia ja odotuksia esiopetusvuodesta sekä vanhempien ajatuksia). Keväällä arvioidaan yhteistyössä vanhempien ja lapsen kanssa kulunutta toimintakautta ja täytetään kouluun lähtevän lapsen lomake, jonka päivähoito toimittaa lapsen tulevalle opettajalle kouluun.

5.4.2 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma laaditaan aina tehostetun tuen piirissä oleville lapsille. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatimisesta, kirjaamisesta ja tietojen kokoamisesta vastaa ryhmän opettaja yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsen oppimissuunnitelma laaditaan syksyllä ja sitä arvioidaan keväällä. Se annetaan myös huoltajille ja keltolle. Suunnitelmaan kirjatut tiedot siirretään tulevalle opettajalle kevään siirtoneuvottelussa.

5.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Kun lapselle on tehty erityisen tuen päätös, esiopetusvuoden alussa hänelle laaditaan lapsen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). HOJKS on kuvaus siitä, miten lapsen erityisen tuen päätöksen mukainen opetus järjestetään. Suunnitelmassa kuvataan lapsen oppimisedellytyksiä ja hänen oppimiselleen asetettuja tavoitteita sekä sovitaan miten lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista tuetaan.

Lapsen henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisesta vastaa opettaja yhteistyössä huoltajien kanssa. Sen valmisteluun ja laadintaan osallistuu kelto ja muut tarvittavat henkilöt. HOJKS laaditaan syksyllä ja sitä

arvioidaan keväällä. Opettaja vastaa yhdessä kelton kanssa siitä, että HOJKS:n kirjatut tiedot siirtyvät kouluun yhteistyössä huoltajien kanssa.

6. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI MUODOT ESIOPETUKSESSA

6.1 Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

6.1.1 Erityisen tuen piirissä olevan lapsen esiopetuksen järjestäminen

Erityisen tuen piirissä olevat lapset esiopetuksessa ovat pääsääntöisesti lapsia, jotka ovat oikeutettuja pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Tällaisen lapsen esiopetus voidaan järjestää 3-5 v. lasten ryhmässä, esiopetusryhmässä tai pienkuntoutusryhmässä. Esiopetusryhmässä esiopetuksen aikana ryhmäkoko saa olla enintään 20 lasta.

Erityinen tuki esiopetuksessa on lapsen ohjausta, opetusta ja kuntoutusta arjessa. Lasta tuetaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Opetuksessa huomioidaan lapsen mahdollisuus taitojen harjoitteluun yksilö- ja pienryhmäohjauksessa. Tarvittaessa lapsella on oikeus avustajaan.

Erityisen tuen piirissä olevan lapsen siirtyminen esiopetuksesta alkuopetukseen

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta alkuopetukseen järjestetään keväällä neuvottelu, johon osallistuvat lapsen huoltajat, ryhmän opettaja, kelto sekä koulun tuleva opettaja ja muuta tarvittavat tahot. Neuvottelun koollekutsumisesta vastaa esiopetuksen opettaja. Lapsen HOJKS toimii tärkeänä asiakirjana tiedonsiirrossa. Tulevaan kouluun siirretään kopio HOJKS -lomakkeesta. Alkuperäinen HOJKS arkistoidaan siihen päiväkotiin, jossa se on laadittu.

6.1.2 Pidennetty oppivelvollisuus

Koulutusjohtaja tekee päätöksen lapsen ottamisesta pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Jos päätös on tehty ennen esiopetuksen alkua, lapsella on oikeus esiopetukseen syyskauden alusta, jolloin hän täyttää viisi vuotta. Tuolloin lapsi on esiopetuksessa pääsääntöisesti 3-5 -vuotiaiden lasten ryhmässä. Lapselle laaditaan tällöin toiminta- ja kuntoutussuunnitelma. Seuraavan toimintakauden alusta lapsi jatkaa oppivelvollisuuttaan esiopetusryhmässä, jolloin hänelle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Lapsi voi aloittaa pidennetyn oppivelvollisuuden myös sinä vuonna kun hän täyttää kuusi vuotta.

6.2 Esiopetuksen muu tuki

6.2.1 Yhteistyö kodin kanssa

Lapsi elää samanaikaisesti kodin, esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta lapsen kokonaisvaltaisen hyvän kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Esiopetuksen henkilöstöllä ja huoltajilla on yhteinen kasvatusvastuu lapsesta.

Yhteistyöllä pyritään rakentamaan aito, rehellinen, tasavertainen ja lämminhenkinen vuorovaikutus. Yhteistyötä toteutetaan hyväksyvässä ja kunnioittavassa ilmapiirissä, joka antaa tilaa erilaisille elämäntavoille, asenteille ja olosuhteille sivuuttamatta vanhempien asiantuntijuutta.

Esiopetus päätöksen mukana perheelle lähetetään kutsu tulla tutustumaan esiopetuspaikkaan ennen varsinaisen esikoulun alkua. Koko päiväkodin toiminta on muutenkin avointa kaikille eli vanhemmat ovat tervetulleita seuraamaan toimintaamme milloin se heille parhaiten sopii. Kuulumisia lapsen päiväkulusta ja muista asioista vaihdetaan päivittäin aamulla ja iltapäivällä hakutilanteissa. Aamulla lapsen tuontitilanteessa toivoisimme, että vanhemmat saattaisivat lapsen sisälle asti, jotta myös henkilökunta näkisi tuojan ja voisi tarvittaessa vaihtaa kuulumisia.

Jokaisen lapsen tavoitteet esiopetusvuodelle kirjataan ylös lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan yhdessä opettajan ja vanhempien kanssa. Keväällä yhdessä vanhempien kanssa arvioidaan kulunutta toimintakautta ja sitä miten syksyllä asetetut tavoitteet on saavutettu. Samalla täytetään Esioppilaan siirtotiedot kouluun - lomake, jonka päiväkotitoiminta lähettää tulevalle ekaluokan opettajalle.

Syksyllä järjestämme koko päiväkodin yhteisen vanhempainillan, jolloin vanhemmilla on mahdollisuus nähdä koko päiväkodin henkilökunta yhdessä. Vanhemmilla on tuolloin mahdollisuus tutustua päiväkodin esiopetussuunnitelmaan ja esiopetusryhmän toimintaan. Myöhemmin osastot järjestävät omia iltatilaisuuksia vanhemmille ja koko perheelle. Joka syksy olemme järjestäneet suosittuun koko päiväkodin yhteisen soppalenkin, jolloin perheenjäsenet yhdessä kiertävät pururadan ja suorittavat pieniä tehtäviä. Lenkin jälkeen koko perhe voi ruokailla päiväkodilla. Joka osastolla järjestetään lisäksi joulu- ja kevätjuhlat.

Toivomme, että vanhemmat aktiivisesti tuovat esille omia toiveitaan ja ehdotuksiaan toimintamme suhteen. Myös kaikenlainen palaute toiminnastamme on ensiarvoisen tärkeää. Mikkelin kaupungissa suoritetaan joka kolmas vuosi tyytyväisyyskysely sekä

vanhemmille että lapsille. Päiväkotimme on tehnyt väli vuosina lisäksi oman lyhyemmän kyselyn perheille.

Mikkelin päivähoito on toimintakautena 2011-12 mukana Verkostoista voimaa pedagogiseen johtajuuteen – laatua ja työhyvinvointia varhaiskasvatukseen – kehittämishankkeessa. Hankkeen tarkoituksena on lisätä mm. sisällöistä laatua ja työhyvinvointia henkilöstön keskuudessa. Hankkeen puitteissa järjestämme kevättalvella laatukselyn sekä vanhemmille että lapsille.

6.2.2 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tavoitteena on taata lapsen kasvun ja oppimisen edellytykset esiopetuksessa. Jos esiopetuksen henkilöstö ei hallitse puhetta tukevia – ja korvaavia kommunikaatiokeinoja esim. viittomat, voidaan ryhmään palkata avustaja. Avustajan tuki voi olla koko ryhmälle annettavaa tukea tai henkilökohtaista silloin kun lapsi tarvitsee tukea lähes kaikissa oppimistilanteissa. Päätöksen näistä palveluista tekee päivähoiton esimies.

6.3 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä muun varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen kanssa. Peitsarin päiväkotitoimi on tehnyt monen vuoden ajan tiivistä yhteistyötä lähikoulujen kanssa. Käytössämme on mm. kerran viikossa Peitsarin koulun liikuntasali. Esikoululaisilla on pajatoimintaa säännöllisesti toimintavuoden aikana sekä Peitsarin että Lähemäen koulujen ensimmäisten luokkien kanssa. Vieraillemme myös puolin ja toisin erilaisissa juhlissa ja muissa tilaisuuksissa.

Alueen esiopettajat ja alkuopettajat tekevät tiivistä yhteistyötä kokoontumalla kaksi kertaa toimintakauden aikana vuoroin kouluilla vuoroin päiväkodeilla keskustelemaan ja arvioimaan yhteistä toimintaa. Teemme tiivistä yhteistyötä opettajien kanssa myös kokoontumalla keväisin keskustelemaan koulunsa aloittavista lapsista sekä syksyllä jo koulunsa aloittaneiden oppilaiden koulutyöstä.

Esiopetuksen järjestämisessä otetaan huomioon sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt. Näin ollen varhaiskasvatus-esiopetus-perusopetus muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden (liite 5).

Seurakunnan työntekijä käy pari kertaa toimintakautena pitämässä päiväkodilla pyhäkoulua. Osallistumme säännöllisesti pääsiäisenä ja jouluna seurakunnan järjestämiin tapahtumiin. Esikoululaisten ohjelmaan kuuluu keväisin myös kirkkorakennukseen tutustuminen ja esikoululaisten kirkkokonsertti. Otamme toiminnassamme huomioon eri uskontoon kuuluvat lapset ja he eivät osallistu vanhempien niin halutessa seurakunnan järjestämään toimintaan.

Päiväkotimme osallistuu vuosittain erilaisiin kulttuuritapahtumiin kuten teatteriesitykset, konsertit, yms. Mikkelissä on aloitettu vuoden 2010 aikana Kulttuurikameli, joka on päivähoidon ja kulttuuripalvelujen yhteistyössä tekemä kulttuurisuunnitelma. Kulttuurikamelin ideana on tarjota kaikille päivähoidon lapsille mahdollisuus kulttuuriin ja taiteeseen. Kulttuurin kenttää katsotaan nimenomaan lapsen näkökulmasta. Kulttuurikamelin matkassa lapset jatkavat seikkailujaan kulttuurin parissa koulun puolella Kulttuuripolkua pitkin. Lisätietoja löytyy Kulttuurikamelin www-sivuilta: <http://sites.google.com/site/mikkelinkulttuurikameli>.

Järjestämme joka syksy päiväkodin omat olympialaiset urheilupuistossa. Kaikki osallistujat palkitaan. Erilaiset ulkopuoliset tahot esimerkiksi Esli järjestävät pyydettäessä päiväkodilla erilaisia liikuntatapahtumia.

6.4 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

6.4.1 Oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esiopetuksen oppilashuolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollollista jatkumoa. Sillä edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus. Esiopetuksen oppilashuolto koostuu koko kaupungin, alueen, yksikön ja yksittäisen lapsen oppilashuolenpidosta.

Moniammatillinen oppilashuolenpidon ohjausryhmä koordinoi ja kehittää oppilashuolenpitoa koko kaupungissa. Ryhmä koostuu lasten palveluiden tulosalueen, terveysneuvonnan ja sivistystoimen edustajista.

Alueellisesti Mikkelissä toteutetaan moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyön tavoitteena on ennalta ehkäisevä työ ja lapsen hyvinvoinnin turvaaminen perheen ja lapsen arjessa. Tavoitteena on mahdollisimman varhainen puuttuminen (varpu) riskitilanteissa. Tässä työssä ovat mukana perhe, neuvola ja muu terveydenhuolto, päivähoito, koulutoimi ja sosiaalityö. Teemme yhteistyötä säännöllisesti kokoontumalla

vähintään kaksi kertaa vuodessa ns. aluevarpu-palavereihin. Palavereissa käsitellään akuutteja asioita sekä keskustellaan yleisistä yhteistyöhömmä liittyvistä asioista.

Esiopetuksen oppilashuolto kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville. Sitä toteutetaan yhteistyössä kotien sekä eri yhteistyötahojen kanssa. Esiopetuksen oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Tarvittaessa olemme yhteistyössä kiertävän erityislastentarhanopettajan, puheterapeutin, alkuopetuksen, neuvolan, lasten kehityksen tukiyksikön, sosiaalipalveluiden ja muiden kuntouttavien yhteistyötahojen, esimerkiksi Mikkelin keskussairaalan kanssa. Esiopetuksen oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Verkostoyhteistyötä tehdään varhaiskasvatuksen linjausten mukaisesti koko laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa. Yhteistyön yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on mahdollisimman varhainen puuttuminen riskitilanteissa. Yhteistyöhön sosiaalitoimen palvelujen kanssa on olemassa ennalta sovitut lapsen etua palvelevat yhteistyökäytännöt.

Ongelmien ennalta ehkäisy ja niiden ratkaisu kuuluu kaikille lapsen arjessa mukana oleville tahoille ja se perustuu seurantaan. Seuranta tehdään kodin lisäksi esimerkiksi neuvolassa eri ikä-vaiheissa suoritetuissa tarkastuksissa ja päiväkodissa päivittäisen toiminnan puitteissa. Kerääntynyt tieto siirtyy lapsen mukana hoitopolkuna toimijalta toiselle, esimerkiksi neuvolasta päivähoitoon, perhepäivähoidosta päiväkotiin ja päiväkodista kouluun. Vanhemmat ovat mukana kaikissa vaiheissa ja toiminnan periaatteena on yhteisvastuullinen kasvatuskumppanuus.

1.1.2008 voimaan astunut lastensuojelulaki (5 § 25) velvoittaa meidät päiväkodin työntekijöinä ottamaan välittömästi yhteyttä kunnan sosiaalihuollosta vastaavaan toimielimeen, jos huomaamme työssämme jonkin lapsen kohdalla tekijöitä, jotka edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Päiväkodin työntekijät voivat käyttää työssään apuna ns. Huolen vyöhykkeet -asteikkoa (liite 6), Käsikirjaa varhaiseen tukemiseen, Käsikirjaa perheväkivaltaan sekä alan asiantuntijoita.

Yksittäisen lapsen oppilashuolenpityö kuuluu ryhmän opettajalle, lapsen avustajalle, päiväkodin johtajalle, keltolle sekä muille lapsiryhmässä työskenteleville aikuisille. Erillistä lupaa asian hoitamiseksi ei tarvita, koska asia kuuluu välittömästi heidän tehtäviinsä. Huoltajien lisäksi oppilashuolenpitoon voivat osallistua heidän suostumuksellaan myös muut tarvittavat tahot.

Päiväkodissa on myös käytössä säännöllisesti päivitettävä pelastussuunnitelma. Siinä on ohjeistus erilaisiin tapaturma- ja kriisitilanteisiin, joita harjoitellaan säännöllisesti

henkilökunnan ja lasten kanssa. Uusille työntekijöille on käytössä perehdytyskansio., josta löytyvät yleiset ohjeet arjen toimintaan.

Päiväkotimme keittiöhenkilökunta huolehtii päivittäin ravinnon terveellisyydestä sekä myös ruokaan liittyvästä estetiikasta. Päiväkotien keittiöihin ollaan tekemässä yhteistä opaskirjaa liittyen esimerkiksi hygieniatasoon, ravitsemukseen ja muihin hyviin käytäntöihin keittiön toiminnassa.

Esikoululaisille korvataan matkakustannukset kotoa lähimpään esiopetusyksikköön, jos välimatka on yli kolme kilometriä. Ehtona on, että lapsi tulee aamulla suoraan kotoa esiopetukseen sekä lähtee heti esikoulun loputtua kotiin tai muuhun hoitoon. Pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevilla lapsilla on lääkärin lausuntoon perustuen oikeus koulukuljetukseen matkan pituudesta riippumatta.

Päiväkodissamme tarjotaan esiopetuksessa olevalle lapselle tarvittaessa myös aamu- ja iltapäivähoitoa. Jos hoitopäivän pituus on korkeintaan viisi tuntia, maksetaan siitä osapäivämaksu, joka on 60 % kokopäivämaksusta. Yli viisi tuntia pidemmästä hoitopäivästä joutuu maksamaan kokopäivämaksun.

6.4.2 Turvallisuus

Päiväkotiimme ollaan laatimassa suunnitelmaa lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Työ on vielä kesken

Päiväkotiimme on laadittu Ulkovalvontasuunnitelma (liite 7), jonka tarkoitus on saattaa jokaisen työntekijän tai muun henkilön tietoon päiväkotimme ulkoiluun liittyvät säännöt sekä ns. vaaran paikat. Jokaisen työntekijän velvollisuus on huolehtia siitä, että ulkoilutilanteet ja esimerkiksi kulkuväylät ovat mahdollisimman turvallisia. Mahdollisessa vaaratilanteessa, esimerkiksi rikkinäiset pihaleikkivälineet, jokaisen velvollisuus on toimia itse vaaran poistamiseksi tai huolehtia tieto tilanteesta joko esimiehelle tai asian hoidosta vastaavalle taholle.

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2001) tarkoitus on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan päivähoidossa. Kun työntekijä palkataan päiväkotiin ensimmäisen kerran työ- tai virkasuhteeseen, joutuu hän esittämään työnantajalle nähtäväksi rikosrekisteriotteen ennen lopullista työsopimuksen tekemistä. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi.

6.4.3 Salassapito

Kaikki lasta ja hänen perhettään koskevat tiedot ovat lain mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tietoa suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta. Vaitiolovelvollisuus koskee kaikkia päiväkodissa työskenteleviä henkilöitä myös opiskelijoita.

Lapsen oppimissuunnitelma tehostetussa tuessa ja henkilökohtainen oppimisen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) ovat salassa pidettäviä asiakirjoja ja ne säilytetään lukitussa tilassa päiväkodissa. Niiden säilytysaika on 10 vuotta. Salassa pidettäviä asiakirjoja ovat myös asiantuntijoiden yhteenvedot ja lausunnot.

7. ERI KIELI - JA KULTTUURI RYHMI EN SEKÄ ERI TYI SEEN PEDAGOGI SEEN JÄRJESTELMÄÄN TAI PERI AATTEESEEN PERUSTUVA OPETUS

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksessa päiväkodissamme huomioidaan lasten yksilölliset kieleen ja kulttuuriin liittyvät tarpeet. Erilaisten lasten toimiminen yhdessä lisää luonnollisella tavalla suvaitsevaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten oman identiteetin vahvistamista sekä äidinkielen kehitystä tuetaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Kaksikielisyys rakentuu oman äidinkielen pohjalle. Lapset opettelevat suomen kieltä luonnollisissa arkitilanteissa leikin ja toiminnan avulla vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Lisäksi järjestämme kielikerhoja ja ohjattuja pienryhmiä (Kili-kerho).

Esiopetuksen keskusteluissa käytetään apuna tulkkia, jos huoltajat eivät osa riittävästi suomen kieltä.

Maahanmuuttajataustaisille lapsille tehdään tarvittaessa kielten kanssa suomi toisena kielenä (S2)-opetuksen suunnitelma osana lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa. Vieraskielisiä esioppilaita käy päiväkodissa ohjaamassa suomen kielen saloihin mamu-opettaja. Teemme yhteistyötä pakolaistoimiston sekä monikulttuurikeskus Mimosan kanssa. Tarvittaessa saamme heiltä apua mm. tulkkipalveluina. Mikkelin päivähoitossa on käytössä Mamu-käsikirja.

8. ARVIOINTI

Esiopetuksessa arviointi perustuu siihen, miten hyvin esiopetuksen yleiset tavoitteet ja lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmassa tai muulla tavoin asetetut lapsen tavoitteet toteutuvat. Arviointia suoritetaan jatkuvasti opettajan ja lapsen vuorovaikutuksessa työskentelyn ja oppimisprosessin edetessä. Esiopetuksessa arvioidaan ensisijaisesti kasvu- ja oppimisprosessin edistymistä. Tärkeänä tavoitteena on oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen. Palautetta annetaan opettajan ja huoltajien sekä lapsen kanssa käytävissä säännöllisissä keskusteluissa. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman liitteenä on itsearviointi-lomake, jonka avulla ohjataan lasta itsearviointiin (liite 8).

Päiväkodissämme käytössä oleviin lapsen portfolioihin kootaan lapsen töitä, valokuvia, erilaisia arviointilomakkeita jne. pitkin vuotta. Tarkoitus on, että vanhemmat näyttävät ensimmäisen kouluvuoden alussa porfolion myös lapsen opettajalle, jotta hän voi seurata lapsen kehitystä päiväkodissa olon ajalta.

Esiopetuksen päättyessä keväällä annetaan lapsille osallistumistodistus, jossa kuvataan vuoden aikana järjestettyä esiopetusta.

Mikkelin kaupungissa arvioidaan päivähoiton laatua joka kolmas vuosi tehtävällä laatukyselyllä. Viimeisin kysely on tehty keväällä 2009. Kysely tehdään päivähoiton asiakkaille (lapset sekä vanhemmat) sekä päivähoiton työntekijöille. Apuna työssä käytetään laadunarviointiohjelmaa Tutki, arvioi ja kehitä (TAK). Välivuosina olemme tehneet päiväkodin oman laatukyselyn vanhemmille sekä lapsille. Molempien kyselyiden tulokset arvioidaan ja käsitellään päiväkodissa ryhmittäin sekä koko päiväkodin toimintaa koskien. Toimintakautena 2011-12 tehdään laatukysely lapsille ja vanhemmille liittyen päivähoiton hankkeeseen.

Päiväkodin toimintaa ohjaamaan laaditut tuloskortit arvioidaan säännöllisesti henkilökunnan kesken toiminnan alkaessa syksyllä sekä kevättalvella. Tuloskortit ohjaavat toimintaamme sekä helpottavat työmme arviointia ja kehittämistä.

Päiväkodin johtaja käy vuosittain kehityskeskustelut jokaisen päiväkodin työntekijän kanssa. Keskustelussa työntekijä yhdessä esimiehen kanssa arvioi mennyttä ja suunnittelee tulevaa. Samoin mietitään työntekijän omaa jaksamista sekä mietitään jokaiselle työntekijälle oma kehitystehtävä, jonka kehittämiseen työntekijä sitoutuu toimintakauden aikana. Päiväkodin johtaja käy vastaavan keskustelun oman esimiehensä kanssa.

Päiväkodissa järjestetään viikoittain henkilökunnan viikkopalaveri, jossa johtaja tiedottaa uusista päivähoitoa koskevista asioista, keskustellaan päiväkodin toimintaan liittyvistä asioista, arvioidaan toimintaa ja suunnitellaan tulevaa. Jokaisesta palaverista tehdään muistio, joka jokaisen palaveriin pääsemättömän työntekijän on velvollisuus lukea.

Kokoonnumme tarvittaessa myös iltaisin päiväkodille yhteisiä koulutuksia, kehittämistehtäviä tms. varten. Lisäksi jokaisella työntekijällä on oikeus pyytää ns. pysäkki-iltaa, jos on asioita joita pitäisi kaikkien työntekijöiden kesken käsitellä.

9. ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

9.1 Opetussuunnitelman laatimisen järjestelyt

Opetussuunnitelman perusteet on normi, joka toimii kansallisena kehyksenä opetussuunnitelman laadinnalle. Kunta laatii oman paikallisen esiopetussuunnitelmansa. Mikkelin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma on tehty yhteistyössä Mikkelin sosiaali- ja terveystoimen sekä perusopetuksen henkilöstön kanssa. Opetussuunnitelma hyväksytään perusopetuksen ja sosiaali- ja terveystoimen lautakunnissa.

Vuosittain laaditaan myös esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma, joka toimitetaan päivähoidon esimiehelle 30.9. mennessä. Lukuvuoden lopussa esiopetuksen toteutumista arvioidaan. Arviointilomake palautetaan päivähoidon esimiehelle 31.5. mennessä.

Esiopetusta antavat yksiköt laativat lisäksi jokainen oman esiopetussuunnitelmansa, jota päivitetään säännöllisesti vuosittain. Esiopetussuunnitelmassa tulee käydä ilmi päiväkodin toimintaympäristö ja sen antamat mahdollisuudet sekä kuvaus opetuksen

toteuttamisesta. Opetussuunnitelma ohjaa opettajien suunnittelua sekä toimii työvälineenä (liite 9).

Lähteet:

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000
Mikkelin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2006
Mikkelin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2011
Peitsarin päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma